

Krepelin jadvali va uning tahlili

Rajabova Zamira Ravshanbekovna

Urganch davlat universiteti 212- guruh pedagogika va psixologiya yo‘nalishi talabasi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolamda men Krepelin jadvali haqida to‘htalib o‘tmoqchiman. Mazkur maqolada krepelin jadvali qanday maqsadlarda va aynan qanday psixik jarayonlar faoliyatini o‘rganishda qo‘llanilishi haqida hamda mazkur testing tahlili keltirib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: E.Krepelin, diqqat, jismoniy harakat, psixik temp, diqqat ko‘lami.

АННОТАЦИЯ

В этой статье я хочу рассказать о таблице Крепелина. В данной статье описаны цели, для которых используется таблица Крепелина для исследования активности психических процессов, а также анализ данного теста.

Ключевые слова: Э. Крепелин, внимание, физическое движение, мыслительный темп, объем внимания.

KIRISH

E.Krepelin 1895-yil ikki qatorda qo‘shilishi kerak bo‘lgan sonlar aks etgan jadvali metodikani taklif etdi. Texnika ixtiyoriy harakatlar, jismoniy harakatlar va charchoqni o‘rganish mo‘ljallangan edi. Hozirgi kunda ushbu metodika yanada kengroq qo‘llanilishga ega bo‘ldi: u yana diqqatni(barqarorlik va ko‘chuvchanlik) aqliy faoliyatni va psixik tempni tatqiq qilishda qo‘llaniladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Bu metodikadan murakkab sezgi harakat reaksiyalarini, ish qobiliyatini, ixtiyoriy diqqatning barqarorligini, diqqatning ko‘lami, ko‘chuvchanligi, psixik jarayonlar kechishining tezligini aniqlashga qaratilgan

Diqqat - subyekt faoliyatining biror obyekt yoki hodisaga jalb qilinishi. U har qanday ongli faoliyat samaradorligining zarur shartidir. Bosh miya po‘stlog‘ining muayyan joylaridagi optimal qo‘zg‘alish manbalari Diqqatning fiziologik asosini tashkil qiladi. Diqqat ikki turga bo‘linadi: ixtiyorsiz (passiv) Diqqat va ixtiyoriy (aktiv) Diqqat Ixtiyorsiz Diqqat biron tashqi sabab ta’sirida kishi xohishidan qat’i nazar hosil bo‘ladi. Bunday Diqqat odamdan iroda kuchini talab qilmaydi. Diqqatni

jalb qilish uchun qo‘zg‘atuvchining kuchi katta ahamiyatga ega; mas, narsaning chiroyliligi, yorqinligi, o‘tkir hidliligi va b. xususiyatlari Diqqat ni beixtiyor tortadi. Ixtiyoriy Diqqat da psixik faoliyat oldindan belgilangan maqsad bilan muayyan narsaga ongli ravishda jalb etiladi. Diqqatning bu turi iroda kuchini talab qiladi; shuning uchun bu Diqqat irodaviy Diqqat deb ham ataladi.

Diqqatning barqarorlik, ko‘chuvchanlik, bo‘linuvchilik kabi xususiyatlari, ko‘lami bor.

Diqqatning barqarorligi-bir faoliyat ustida uzoq muddat saqlanib turishi.

Ko‘chuvchanligi- bir faoliyatdan boshqa faoliyatga jalb qilinishi.

Ko‘lami- bir vaqtda diqqat markazida bo‘lishi mumkin bo‘lgan obyektlar soni.

E.Krepelin metodikasi

Karakli jihozlar: metodika blankasi, soat yoki sekundomer, ruchka yoki qalam.

Metodikadan foydalanish tartibi: sinaluvchiga Krepelin jadvali blanki berilgach unga shunday yo‘riqnoma beriladi: “ bir xil va ustma ust tartibda kelgan sonlarni bir biriga qo‘shing va natijani ularning ostki qismiga yozib qo‘ying”. “Ishni tez va xatosiz bajarishga harakat qiling”. Tekshiriluvchi eksperimentator “To‘xtang! Va navbatdagi qatorga o‘ting” buyrug‘ini bermaguncha, sonlarni qo‘shishni davom ettiraveradi. Eksperimentator har 20 soniya oralig‘ida ushbu signal nilan ogohlantiradi.

E.Krepelin jadvali

3	4	3	4	4	8	6	6	2	4	4	7	3	4	8	9	6	7	2	9	8	7	4
2	5	9	7	8	4	3	2	4	7	6	5	3	4	4	7	9	7	3	8	9	2	4
3	8	5	9	3	6	8	4	2	6	7	9	3	7	4	3	9	7	4	7	2	9	7
9	5	4	7	5	2	4	8	9	8	4	8	4	7	2	9	3	6	8	9	4	9	4
9	5	4	5	2	9	6	7	3	7	6	3	2	9	9	5	6	9	4	7	7	9	3
2	9	8	7	2	9	4	8	4	4	5	4	4	8	7	2	5	9	2	2	6	7	4
9	2	3	6	3	5	4	7	8	9	3	9	4	8	9	2	4	2	7	5	7	8	4
7	4	7	5	4	4	8	6	9	7	9	2	3	4	9	7	6	4	8	3	4	9	6

8	6	3	7	6	6	9	2	9	4	8	2	6	9	4	4	7	6	9	3	7	6	2
9	8	9	3	4	8	4	5	6	7	5	4	3	4	8	9	4	7	7	9	6	3	4
5	8	5	7	3	9	7	2	6	9	3	4	7	4	2	9	8	4	3	7	5	8	3
3	4	6	5	4	8	4	3	5	5	4	2	9	6	2	4	2	9	2	7	2	5	8
5	2	9	9	4	4	5	3	2	8	2	9	8	9	4	2	8	7	8	5	4	3	5
3	4	3	2	7	7	8	5	2	9	6	4	4	7	6	7	5	6	9	8	6	4	7
4	9	6	3	4	9	9	4	8	6	5	7	4	9	3	2	4	7	4	9	8	3	8
8	4	7	8	9	4	3	9	3	7	6	5	2	4	4	3	4	8	7	5	9	2	4

Natijalar tahlili: tekshiriluvchining har 20 soniyada qancha to‘g‘ri va noto‘g‘ri qo‘shish amalini bajarganligi hisoblab chiqiladi.

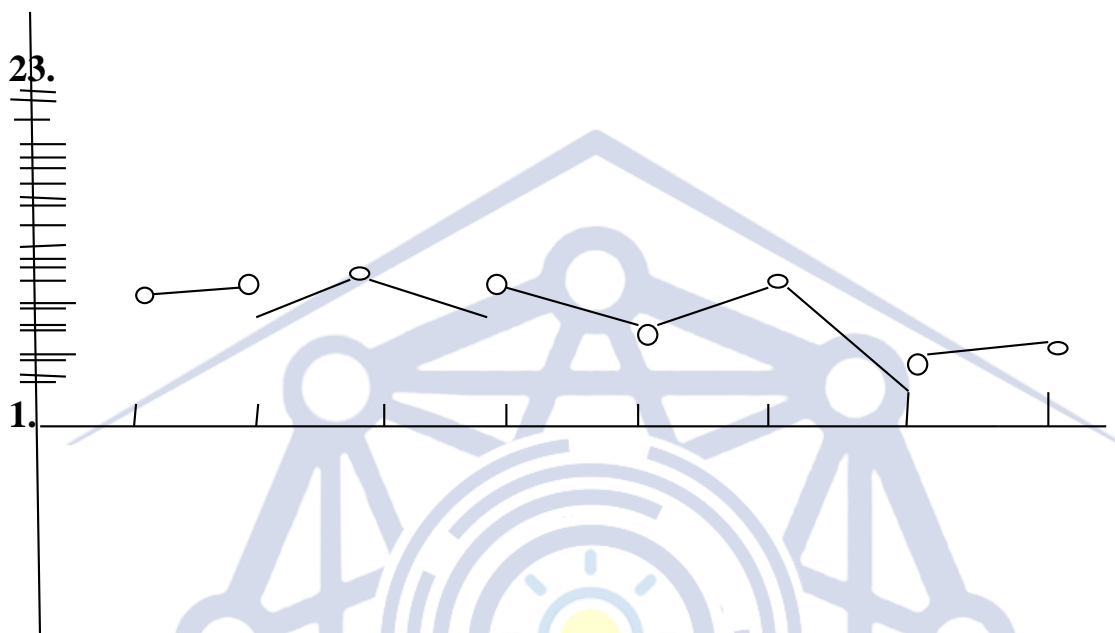
Metodika ishga layoqatlilik koeffitsiyentini qo‘lga kiritishga imkon beradi:

$$K_{u/\pi} = s_2 / s_1$$

C_2 –ohirgi 4 qatordagi juft sonlarni to‘g‘ri qo‘shishlar yig‘indisi

C_1 –oldingi 4 qatordagi juft sonlarni to‘g‘ri qo‘shishlar yig‘indisi

Shuni qayd etish kerakki bu metodika aqliy ish qobiliyati jadalligini o‘rganishga ham mo‘ljallangan. Quyidagi grafik asosida insonning ish faoliyatidagi kasbiy faollik statistikasi aniqlanadi. Bunda ishning boshlanishi ya’ni ertalab, tushlik vaqti, peshin va ishning yakuni kabi vaqtlarda shaxsning ishchanlik qobiliyati aniqlanadi. Mazkur grafikda vertikal liniyada bitta qatordagi sonlar yig‘indisi(23), gorizontal holatda esa barcha juft ustunlar yig‘indisi(8) belgilab olinadi va har bir ustundagi to‘g‘ri javoblar yig‘indisi hisoblab chiqiladi va vertical holatdagi sonlardan qaysi biriga teng bo‘lsa nuqta orqali belgilab boriladi. Gorizontal holatdagi 8 ta qatorning hammasi belgilab bo‘lingan barcha nuqtalar uzun chiziqlar orqali birlashtirib chiqiladi. Bu grafik har kimda har xil shaklda hosil bo‘ladi. Aqliy ish qobiliyati jadalligi har bir insonda turlicha bo‘ladi, ayrim insonlarda ishchanlik qobiliyati kunning birinchi yarmida yuqori bo‘lsa, boshqa insonlarda esa bu holat kunning ikkinchi yarmiga to‘g‘ri keladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak ushbu metodika bir vaqtning o'zida bir qancha psixologik holatlarni ya'ni diqqat barqarorligini, ko'lamini, kundalik ishchanlik qobiliyati tempini aniqlashga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.Z.Nishonova, Z.Qurbonova, S.Abdiyev “PSIXODIAGNOSTIKA VA EKSPERIMENTAL PSIXOLOGIYA” Tosh-2011.
2. E.G'oziyev “UMUMIY PSIXOLOGIYA” Tosh-2002.
3. <https://uz.wikipedia.org/wiki/Diqqat>
4. <https://studfile.net/preview/9759365/page/5/>

Research Science and
Innovation House